

ראשית אהבה

ויתכן שהדברים הללו אכן קרו אי פעם בעולם. בילדותי נהגנו אמי ואני להפליג לאירופה באוניות שיצאו מנמל חיפה. באחד המסעות היו איתנו על הסיפון שלוש נשים צעירות שמפאת החום לבשו מכנסונים או שמלות קצרצרות. לאחר ימים של הפלגה, שבמהלכם עקבתי אחר תנועותיהן, עגנה האונייה בנמל איטלקי והן נעלמו לבלי שוב. עצב נורא ירד עלי, תמציתו של צער עולם. אמי שהבחינה בשינוי הדרמטי בבנה בן השש שאלה לפשר הדבר. אני זוכר את עצמי מנסה להסביר לה במילים שטרם עמדו לרשותי רגש כביר ששטף את כולי. כמובן שכשלת. מאז אני מנסה להגדיר מילולית את פינות האהבה המוצלות. אלו שחומקות לצללים ואלו שניצלות.

לדבר בחום, ללא ספירת מלאי

אסתר רוזנפלד: אל קצה הזמן, הוצאת גוונים 2015, 63 עמ'

אסתר רוזנפלד התחילה לכתוב קרוב להגעתה לגיל גבורות. הצורך לכתוב התפרץ כמעין המתגבר והלך והשתבח מספר לספר. (ספרה הראשון חסד נעווי לא יאפיד הופיע ב-2007 וספרה השני סחלב ודוד ב-2011, שניהם בהוצאת גוונים).

נרשאי השירה של אסתר רוזנפלד מגוונים. עינה רגישה לפרטי נוף, חברה, משפחה, העולם האנושי ובעיותיו. עולמה האישי משרע מנכדים אהובים מחד ועד סבל וחולי מאידך, הקשורים לגילה המתקדם. עם זאת תשוקות נעורים וקשר זוגי רב שנים הזקוק לשימור, זוכים לביטוי עדין ועז כאחד. המשותף לנושאי כתיבתה הוא ההתבוננות החדה, הרגישה, המזדהה והאמפתית. יש תחושה

בספר של מעין שליחות שהמשוררת הציבה לנגד עיניה בכתיבתה. בשיר, 'דק על עצמי' הפותח את הספר, היא כותבת: "מי יתן וכסיסמולוג הבוחן רטט לב האדמה/ אחוש עצמת גלי ההלם האנושיים/ אדע משאלות לב וכאב/ ולא אעשה שקר ברגשות של אחרים."

כמי שהחלה לכתוב בשלב מאוחר בחייה, היא מתפעלת מיכולתן המופלאה של המילים: "ואני דבקתי בנפלאות המילים/ ולא אחרל" אך קיים הפחד שמא ייגמר פרץ המילים בשל גבול הזיכרון. היא מודעת למגבלות שהגיל יכול להציב וזאת כנראה הסיבה לאינטנסיביות הפורה של כתיבתה - להספיק כל עוד אפשר. "לעתים מתעלל בי הזכרון/ אני שוקעת במקומות/ בהם איני רוצה להיות". ובאותו שיר היא כותבת - "סנאי על ענף זעוף, חור/ שמור במאגר האפיוזי של מוח/ בלבי מקנן פחד/ כך זה מתחילי" כתיבתה נוגעת בלב, לא מתחכמת, אמיתית,

נוקבת, אנושית ורגישה. כך בשיר 'איך יאהבני': "אני מסתירה תשוקתי/ שוקעת בעלטה/ פוצעת אהבתנו/ לו יכלתי לדבר אליך בחם/ ללא ספירת מלאי."

מתוך האמת שבה, הכותבת לא חוסכת מעצמה העלאת טראומות מהעבר כדי ללבן במילים: "נוראה היתה תשוקתך אלי/ קטינה הייתי בת-מצוה", ובסוף השיר: "נדונה אני לזכור חרפתך תנוח בשלום על משכבך."

זוהי כתיבה ללא אגוצנטריות ומצוקותיהם של החלשים מטלטלות את נפשה של המשוררת. כך בשיר 'הוי' שבו היא מגיבה במחאה כנגד השלכתו לצד הדרך של שוהה בלתי חוקי בחלוק בית חולים וקטטר אל מותו: "דמי הולם בעורקי/ כל אשר אהבתי ענן יותר בכלנו הוטל הרפש."

לנוכח נפילתם של נערים בקרב, אובד הטעם בשימור החיים עד גיל גבורות: "מה טעם לי בגבורות?/ אני בולעת קלונקס ורסיטל/ ובפאוזה של רגע אני רואה/ את הצחוק בעיניו, כשלא ידע/ שזו תמונתו האחרונה."

היותה של הכותבת כסיסמוגרף רגיש לסביבתה מתממשת עם כל שיר נוסף בקובץ. כך בשיר 'צבע אדום' שבמרכזו ילדה תחת התקפות טילים: "היא תזכר תמיד/ את הנברשת המתנדנדת/ את החלונות הרועדים/ את תמונת המשפחה שנפלה והתרסקה/ היא רק בת חמש ושונאת צבע אדום/ היא ילדה מעידה דרומית בצל רולטה רוסית."

כך גם ההאנשה הניתנת לעץ עטור צמרת - שעלוותו נגומה בכרטיוליות - מגלה נפש צעירה, בעלת חמלה ותמימות שרובנו מאבדים בבגרותנו: "עם בוא הסתו/ זמרו הגוזמים עלותו/ נפלה עטרת ראשו/ כלבים מטילים בעלות עליו, מה נוראה השפלתו."

קובץ השירים נחתם בהתרכוזת בעיקר משמעות חייה של הכותבת: בן הזוג שאיתו הקימה משפחה: "קרבתך היתה כל כך מובנת/ פמו דבר לא השתנה/ בערב ימינו/ יחדיו אנו פוסעים אל קצה הזמן/ ובהשמע הרקואם תרד דומה על שירת חיינו". זו שירת החיים שכוללת גם את אושר המשפחה המורחבת, נכדים ונינים: "אני נפעמת אל מול היפי/ המתיקות והחן/ הם שלי/ אני מלטפת רך עורם מתבשמת בריחם/ חוזה

רגעים צרופי ענג."

הקריאה בקובץ השירים של אסתר רוזנפלד השרתה עלי חוויה של התעלות, בזכות יכולת ביטוי עשירה, אך לא מצועצעת, אלא אמיתית ואנושית, שמדברת לקורא בגובה העיניים.

יוספה כהן

"אני רוצה לרקוד/ אבל הדמעות שלך"

אתגר מויאל: חתן פרס ישראל, הוצאת ספרי עיתון 77, 2015, 63 עמ'

הספר חתן פרס ישראל מתהדר בעטיפה נוצצת שאינה אופיינית לספרי שירה. יותר מאשר גימיק מוצלח יש בבחירה זו אמירה רחבה יותר, בעיקר מתריסה. שם המשורר מוצמד לשם הספר, לאמור - אני יכול לבחור לעצמי כל פרס או תואר נוצץ שחשקו בהם נפשי או כשרוני בלי שאהיה נתון לחסדי השופטים קובעי הטעם והבוז-טון, אף יותר מזה - אל תלכו שולל אחרי כל מה שנוצץ בשמים המשתקפים בביצה הספרותית. אתגר מויאל מרגיש כבן לא חוקי של השירה העברית, בנם של חתן פרס ישראל וכלת פרס התרבות, כאשר "הזוכה הגדול הוא טעם השופטים" עם כל המשתמע מכך.

רוב השירים בספר קצרים מאוד ומעצב הספר השכיל למקם אותם באמצע העמוד. שירים קצרים תופסים יותר ויותר מקום בימינו ומשקפים את עולם המסרים העכשווי, קשורים בחבל הטבור של פייסבוק וואטסאפ. שירים שפונים לקהל הרחב, לא תופסים יותר מארבע חמש שורות, לעתים שורה אחת (כמו בספרה האחרון של ללי ציפי מיכאלי). על פי רוב אינם דורשים התעמקות יתרה תוך כדי קריאות חוזרות ונשנות. אלה אינם שירי הייקו, אבל מרוכזים כמותם, תמציתיים, מדודים, ויחד עם זאת מסודים לתכתיבי השירה. שירים ממזריים, מהתלים במחשבה, נוצצים כהברקה קופירייטרי, קורצים לקורא.

וכך כותב אתגר מויאל, ספק ברצינות ספק